

*В. Сколозdra,
студентка,
І. Мицишин,
кандидат пед. наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНШОМОВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Пріоритетні напрями перебудови системи освіти в Україні визначені інтеграцією країни в європейське та світове співтовариство, відповідно, вони спрямовані на покращення якості іншомовної освіти молодого покоління. Іншомовна компетентність входить до переліку базових освітніх компетенцій. У цьому контексті особливе значення має вивчення англійської мови. Сьогодні знання англійської мови, сприймається не як перевага, чи надзвичайні вміння, а швидше як норма. Тому вивчення англійської мови традиційно розпочинають уже з першого освітнього рівня – дошкільної освіти. Швидке та масштабне поширення такої практики значною мірою ініціюється та підкріплюється запитом батьків. Саме тому питання організації ефективного іншомовного навчання дітей дошкільного віку сьогодні є актуальним з огляду теоретичного і практичного спрямування. Отож, воно стає особливо вагомим, як для науковців, так і для споживачів освітніх послуг.

У теорії та практиці педагогічної науки накопичено достатньо великий масив теоретичних та практичних досліджень з питань навчання іноземної мови дітей дошкільного віку. До прикладу, вагомі внески в дослідженні цього питання зробили такі вчені, як О. Матецька, С. Будак, А. Гергель, Л. Позняк, Т. Шкваріна та інші. Зокрема, Т. Шкваріна у своїх працях наголошує, що основним принципом в організації іншомовного навчання дітей дошкільного віку є врахування специфіки анатомо-фізіологічного та психічного розвитку дітей дошкільного віку. О. Матецька вказувала на важливість використання мовної гри під час вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку.

Однак, як показує практика, пропри достатню кількість теоретичних досліджень та праць, процес іншомовної підготовки в закладах дошкільної освіти, на даний час не є достатньо організованим та обґрунтованим, відповідно, його реалізація здійснюється переважно інтуїтивно та стихійно без дотримання конкретних вимог, часом некваліфікованими та недостатньо досвідченими фахівцями.

Отже, з огляду на окреслену проблему, метою нашого дослідження є визначення та обґрунтування педагогічних умов щодо організації процесу іншомовного навчання дітей дошкільного віку.

Специфіка опанування дошкільниками іноземної мови тісно пов'язана з віковими особливостями розвитку психічних процесів – безпосередністю їх сприймання, неусвідомленими процесами запам'ятовування, мимовільними процесами мислення, уваги та уваги, а також певними психологічними особливостями – відкритістю до спілкування, спонтанністю у вчинках, діях та

рішеннях. Відомо, що сенситивним періодом для мовленнєвого розвитку є вік від народження до 6-7 років. Численні дослідження психологів, лінгвістів і педагогів засвідчують, що в цьому віці діти засвоюють мовний матеріал швидше та ефективніше. Це стосується як рідної, так і іноземної мови [4, с. 30]. Саме тому першою педагогічною умовою щодо організації іншомовного навчання дітей дошкільного віку є врахування педагогами анатомо-фізіологічних і психічних особливостей дітей. Цей фактор має стати для вчителів основним принципом відбору матеріалу, форм, методів, засобів та видів діяльності дітей під час заняття. Враховуючи вікові особливості дітей дошкільного віку, навчальну діяльність слід організовувати таким чином, щоб вона була максимально наближена до реальних умов та відповідала основній діяльності дітей – ігровій.

Отже, наступна педагогічна умова – застосування ігрової діяльності як базової форми засвоєння знань та формування комунікативних умінь. Проте, тут дуже важливо дотримуватись балансу та не перетворювати заняття на суцільну розвагу, оскільки з часом це може призвести до зниження зацікавлення та мотивації дітей. Натомість мета ігрової діяльності на заняттях – зробити їх цікавими, бажаними для дитини, активізувати мимовільне та створити основу довільного запам'ятовування й осмислення, досягти успіху в розв'язанні комунікативних завдань іноземною мовою. Оскільки гра є провідним видом діяльності дошкільнят, модель кожного заняття повинна набувати форми уявної ігрової ситуації, в повному, розгорнутому вигляді, та охоплювати всю тривалість заняття, наприклад, заняття може являти собою подорож в країну, де розмовляють англійською мовою або певне місце, яке відповідає темі, що вивчається, відповідно, це створюватиме спеціальне ігрове іншомовне середовище, встановлюватиме певні правила поведінки та стимулюватиме в дітей невимушений ситуативний потяг до комунікативної діяльності. Не менш цінним є використання рольової гри, оскільки рольова гра – це навчання в дії, що, як відомо, підвищує ефективність навчання, оскільки дозволяє наблизити мовленнєву діяльність на занятті до реальної комунікації.

У психології довгий час існувала гіпотеза, що дитина опановує мову шляхом наслідування дорослих, імітативним шляхом. Але це твердження є помилковим. Низка досліджень підтверджує, що імітація – не є основним механізмом засвоєння мовленнєвого матеріалу дітьми дошкільного віку. До прикладу, Е. Пулгрем аргументує здатність дітей до швидкого опанування мови особливим явищем «імпринтинг», що означає «вдруковування» матеріалу мови у свідомість дитини за наявності необхідної мотивації стимулу [3, с. 67].

Так виникає третя педагогічна умова – діяльнісний характер навчання, який передбачає формування спеціальної ігрової ситуації, яка спонукає дітей до взаємодії. Основна особливість дітей дошкільного віку, яка детермінує характер навчальної діяльності, полягає в їх високій фізичній активності та прагненні до взаємодії з однолітками. Відповідно, в процесі заняття, слід надавати перевагу формам та методам навчальної діяльності, що забезпечують соціальну взаємодію учнів у процесі комунікації. Насамперед такими можуть бути інтерактивні методики навчання, що дають можливість виконувати

комунікативно-пізнавальні завдання засобами іншомовного спілкування: навчальні ситуативні завдання, парні та групові форми роботи, проєктна діяльність тощо. Вони сприяють формуванню в учнів готовності до здійснення спонтанної комунікативної діяльності [1, с. 29].

Отже, наступна, четверта педагогічна умова організації іншомовного навчання дошкільників, яка логічно випливає з попередньої є підпорядкованість форм, методів та засобів комунікативній меті. Усі компоненти навчання іноземної мови дітей дошкільного віку (відбір мовного матеріалу, його структурування, зміст, форма діяльності педагога та дітей на заняттях) мають бути комунікативно спрямовані. Дуже часто недосвідчені вчителі допускають помилок, за яких іншомовне навчання зводиться до сухого засвоєння лексичного матеріалу (окремих слів, переважно іменників та прикметників, деяких дієслів), звісно, вивчення лексики має місце, проте є велика ймовірність, що засвоєна таким шляхом лексика залишиться в пасивному словниковому запасі дітей і не матиме практичної цінності для здійснення комунікації. Саме тому основною метою навчання дітей дошкільного віку іноземної мови має бути не навчання системі мови, а її застосування в реальному, здебільшого усному спілкуванні, відповідно, основними засобами навчання – повинні бути ситуації, види діяльності, що моделюють реальне спілкування. Опанування комунікативних умінь здійснюється шляхом реалізації видів мовленнєвої діяльності за допомогою моделювання реальної ситуації спілкування. Таким чином, створюються умови для виконання дітьми вмотивованих дій з лексичним матеріалом спрямованих на розв'язання певних комунікативних завдань.

Згідно з комунікативним підходом, організація іншомовного навчання передбачає дотримання наступних принципів: мовленнєва спрямованість навчального процесу, яка полягає у тому, що мовленнєва діяльність одночасно є як метою, так і засобом навчання; функціональності та доступності лексичного матеріалу – відбір іншомовного матеріалу повинен відповідати меті комунікації та бути не надто важким для швидкого запам'ятовування та відтворення; створення ситуації успіху, шляхом урахування життєвого досвіду, емоційної сфери та індивідуальних особливостей кожної дитини; новизна – передбачає часту зміну предмета спілкування, мети, завдань та обставин.

Безперечно, усі попередні умови слід узгоджувати з сучасними технологіями, методами та загалом реалізовувати їх відповідно до вимог сучасності. Адже, сучасні діти, надто швидко набувають здібностей діджиталізованості, вони легко освоюють гаджети, проявляють неабияку цікавість до мультимедійних засобів (мультфільмів, мультимедійних слайдів, пісень, відео ігор). Очевидно, враховуючи інтереси сучасних дітей, досить продуктивним буде використання мультимедійних засобів, що і становитиме сутність п'ятої педагогічної умови.

Перевагами використання мультимедійних засобів є: візуальний супровід матеріалу; наближення дітей до реального життя; інформація подається швидко, легко засвоюється дітьми. Оскільки у дошкільників переважає наочно-образне мислення і невеликий життєвий досвід, їх приваблює новизна,

привертає і затримує увагу на певний час динамічність і яскравість зображень, які створюються завдяки анімаційним можливостям мультимедій [2, с 42]. Окрім слайдів, мультфільмів зі старшими дошкільниками можна час від часу використовувати комп'ютерні ігри. Насамперед комп'ютерні ігри повинні розвивати творчі здібності дитини, бути близькими до її інтересів та сприяти моральному, естетичному та розумовому розвитку. Вони не повинні замінювати звичайні ігри, навпаки, повинні доповнювати їх. В. Моторін зазначає, що через комп'ютерні ігри діти залучаються до дослідницької діяльності, вони сприймають інформацію, вчаться правильно її аналізувати, робити висновки та моделювати свої подальші дії. Застосування мультимедійних засобів, безперечно, підвищить зацікавленість та вмотивованість дітей, проте це слід робити лише тоді, коли є реальна потреба або коли інші засоби та методи навчання не дають стовідсоткового ефекту розкриття теми, що вивчається. Адже надмірне застосування мультимедійних засобів швидко втомлює та з часом знижує зацікавленість як до традиційних технологій, так і до мультимедійних.

Отже, для організації та здійснення ефективного іншомовного навчання дітей дошкільного віку в процесі організації освітнього середовища слід дотримуватись таких педагогічних умов: врахування анатомо-фізіологічних особливостей дітей дошкільного віку, пріоритетність ігрової діяльності, реалізація діяльнісного підходу, підпорядкування процесу навчання комунікативній меті, використання мультимедійних засобів. Організована таким чином навчальна діяльність сприятиме підвищенню зацікавленості та мотивації дітей, що в свою чергу збільшить продуктивність та результативність освітнього процесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Буренко В. Стратегічні напрями розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти / Валентина Буренко, Валерій Редько / Іноземні мови в сучасній школі. – 2012. – № 4. – 28–33 с.
2. Хомич С. Використання мультимедійних засобів у навчально-виховному процесі початкової школи / Початкова школа. – 2010. – № 11. – 41- 43 с.
3. Шкваріна Т.М. Методика навчання іноземної мови дошкільників/ навчальний посібник. – Київ. Вид-во «Освіта України», 2007. – 300 с.
4. Шкваріна Т. М. Англійська мова для дітей дошкільного віку / книга для вчителя. – Київ, 2009. – 161 с.